

фесора М.М. Михеєнка) : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 6-7 грудня 2012 року, м. Київ. – Х., 2013. – С. 299–301.

9. Трусов А.И. Основы теории судебных доказательств / А.И. Трусов. – М., 1960. – 254 с.

10. Фаткуллин Ф.Н. Общие проблемы процессуального доказывания / Фаткуллин Ф.Н. – Казань : Из-во Казан. ун-та, 1976. – 206 с.

11. Михеєнко М.М. Доказывание в советском уголовном судопроизводстве / Михеєнко М.М. – К. : Вища школа, 1984. – 134 с.

12. Пастернак Ю.Б. Кримінально-процесуальне доказування в умовах реформування українського судочинства / Ю.Б. Пастернак // Часопис Київського університету права. – 2010. – № 1. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kul.kiev.ua/images/chasop/2010_1/264.pdf.

13. Підюков П.П. Поняття доказування на досудовому провадженні кримінального процесу / П.П. Підюков, Я.Ю. Коношенко // Вісник Академії управління МВС. – 2010. – № 4 (16). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ucnavs_2010_4\(16\)_17.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ucnavs_2010_4(16)_17.pdf).

14. Малярчук Т.В. Понятійний апарат кримінально-процесуального права України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / Т.В. Малярчук ; Нац. акад. внутр. справ. – К., 2011. – 19 с.

15. Рибалка О.В. Проблемні аспекти статусу цивільного відповідача як суб'єкта доказування в кримінальному провадженні / О.В. Рибалка // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція, 2013. – № 6–3. – Том 2. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc6-3-2/31.pdf>.

16. Яновська О.Г. Змагальні засади процесу доказування в кримінальному провадженні / О. Г. Яновська // Юридична Україна. – 2013. – № 8. – С. 77–82.

17. Остапенко С.І. Суб'єкти матеріальної відповідальності в кримінальному процесі / С.І. Остапенко // Судова апеляція. – 2008. – № 3. – С. 29–34.

УДК 343.144

ЗІЗНАННЯ ОСОБИ У ВЧИНЕНІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА ЙОГО ПРАВОВІ НАСЛІДКИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

FACIAL ADMISSION OF CRIMINAL OFFENCE AND ITS LEGAL CONSEQUENCES IN CRIMINAL PROCEEDINGS

Король В.В.,

кандидат юридичних наук, доцент,

директор Прикарпатського юридичного інституту

Національного університету «Одеська юридична академія»

Верстлер М.В.,

студентка

Прикарпатського юридичного інституту

Національного університету «Одеська юридична академія»

У статті здійснено спробу розглянути зізнання особи у вчиненні кримінального правопорушення як допустимий доказ щодо обставин події злочину, наявності вини обвинуваченого, його вплив на перебіг і форму кримінального провадження та покращення ефективності судочинства. «Зізнання особи» виділено в окрему правову категорію, визначено його види за певними критеріями розмежування та взаємозв'язку з уже визнаними інститутами кримінального процесу.

Ключові слова: зізнання особи у вчиненні кримінального правопорушення, визнання винуватості, угоди у кримінальному провадженні, судовий компроміс.

В статье предпринята попытка рассмотреть признание лица в совершении уголовного преступления как допустимое доказательство об обстоятельствах события преступления, наличия вины обвиняемого, его влияние на ход и форму уголовного производства и повышения эффективности правосудия. «Признание лица» выделено в отдельную правовую категорию, определены его виды по определенным критериям разграничения и взаимосвязи с уже признанными институтами уголовного процесса.

Ключевые слова: признание лица в совершении уголовного преступления, признание виновности, соглашения в уголовном производстве, судебный компромисс.

The article attempts to study facial admission of criminal offence as a valid proof of circumstances of a crime, the guilt of the accused, his influence on the course and form of criminal proceedings and improving the efficiency of the proceedings. "Facial admission" is highlighted in a separate legal category and defined its types according to certain criteria of delimitation and relationships with recognized institutions of the criminal process.

Key words: facial admission of criminal offence, recognition of guilt, agreement in the criminal proceedings, judicial compromise.

Постановка проблеми. Кримінальний процесуальний закон не містить юридичного визначення терміну «зінання особи» у вчиненні кримінального правопорушення. Однак таке зінання особи фактично має низку правових наслідків для кримінального провадження і може впливати на його обсяг та вид процесуальних рішень. Зокрема, провадження може закінчуватися затвердженням угоди про визнання винуватості, угоди про примирення з потерпілим, а також проведенням скороченого судового розгляду.

Поряд з цим зінання обвинуваченого на практиці визнають чи не основним доказом його вини та в багатьох випадках не досліджують достовірність та допустимість цього доказу, що констатується і в рішеннях Європейського суду з прав людини проти України.

Відсутність наукових досліджень щодо вказаної проблеми є причиною помилок, яких припускаються органи розслідування, прокуратури та суд на різних стадіях кримінального провадження, що тягне за собою недотримання прав підозрюваного, обвинуваченого та ухвалення в окремих випадках необгрунтованих судових рішень.

Водночас зінання особи у вчиненні кримінального правопорушення широко використовується країнами класичного обвинувального кримінального процесу, особливо в Англії та США, а також у низці європейських держав (Німеччині, Італії, Іспанії та інших) для оптимізації процесу та забезпечення його ефективності.

Врегулювання «зінання особи» на рівні кримінального процесуального закону, визначення його основних критеріїв та ознак дозволить (за умов належного забезпечення прав учасників провадження) вирішити проблему прискорення і спрощення судового процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З початком дії нового Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) науковці досить часто зосереджували свої дослідження на проблемах укладення угоди на примирення з потерпілим та укладення угоди про визнання винуватості. Такі дослідження проводили як правники-науковці, так і юристи-практики, зокрема, такі як Ю.В. Баулін, Т.В. Варфоломеева, Ю.М. Грошевий, В.Г. Гончаренко, К.Ф. Гуценко, В.Т. Маляренко, В.Н. Махов, О.Р. Михайленко, М.М. Михеєнко, В.В. Молдован, В.М. Ніколайчик, В.Т. Нор, Г.М. Омеляненко, І.Л. Петрухін, М.А. Пешков, А.К. Романов, Х.У. Рустамова, А.В. Смирнов, М.С. Строгович, В.М. Тertiшник, В.П. Шибіко, М.Є. Шумило та інші.

Однак порушені цими авторами питання є лише дотичними до дослідження сутності поняття «зінання особи» та його правового значення. Поняття «зінання» та «визнання винуватості» не є тотожними поняттями, хоч і мають окремі спільні ознаки. Ці ознаки інколи спричинюють помилки у визначенні позиції підозрюваного, обвинуваченого і вносять непорозуміння щодо застосування норм кримінального процесуального закону при укладенні угод про визнання винуватості та угод з потерпілим про примирення.

Постановка завдання. У статті здійснено спробу розглянути зінання особи у вчиненні кримінального правопорушення як допустимий доказ щодо обставин події злочину, наявності вини обвинуваченого, його вплив на перебіг і форму кримінального провадження та покращення ефективності судочинства. Крім того, спробуємо виділити «зінання особи» в окрему правову категорію, визначити його види за певними критеріями розмежування та взаємозв'язку з уже визнаними інститутами кримінального процесу.

Виклад основного матеріалу. Удосконалення правового механізму обвинувачення та кримінального провадження у цілому безумовно потребує уніфікації та оптимізації інститутів кримінального процесу, який би став не тільки простим та зрозумілим для суспільства, але й зручним та максимально ефективним щодо виконання основних завдань кримінального провадження.

З прийняттям нового КПК України було впроваджено ряд інститутів, які частково спрямовані на те, щоб уникнути громіздкої форми судочинства, надмірної деталізації та зайвого доказування вини обвинуваченого, що часто затягувалося в часі і фактично нівелювало ефективність захисту особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, а також охорони прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження.

В Англії та США існування такого інституту, як «угода про визнання вини», призводить до того, що 70–95% усіх кримінальних проваджень вирішується у спрощеному порядку, шляхом укладання угоди про визнання вини між сторонами обвинувачення і захисту [1, с. 46–47; 2, с. 7]. Також процедури спрощеного розгляду кримінальних проваджень застосовують і в більшості держав Європи [3, с. 35–69; 4, с. 200–203].

Завдяки цьому обвинувачені отримують право на негайний судовий розгляд та ліквідацію зайвих довготривалих бюрократичних оформлень матеріалів справи. Зокрема, у випадках, коли всі підсудні визнають себе повністю винними, зроблені ними визнання ніким не заперечуються й у судді немає сумнівів у винності цих підсудних, усувається необхідність судового дослідження (з'ясування обставин та перевірки їх доказів).

Визнання обвинуваченим своєї вини у вчиненні злочину в кримінальному судочинстві зазначених держав має вирішальне значення. У разі зінання обвинуваченого під час судового розгляду справа надалі не розглядається. Це положення англійські юристи обгрунтовують принципом змагальності. У суді проходить змагання, спір між обвинувачем і підсудним. Якщо підсудний визнав себе винним, то спору нема, й дослідження доказів вини стає зайвим [3, с. 38–39; 5, с. 466–468; 6, с. 44–45].

Однак намагання зробити кримінальний процес максимально оптимальним і спрощеним містить ризики втрати об'єктивності та обгрунтованості судових рішень, справедливості призначених покарань, а також можливості уникнути адекватного покарання за вчинений злочин.

Така небезпека виникає внаслідок того, що інститут угоди про визнання вини базується на зізнанні особи, тобто інформації, яка отримана від особи, щодо якої здійснюється кримінальне переслідування. Ця інформація носить виключно суб'єктивний характер.

Окрім цього, зізнання як інформація, що отримана від підозрюваного, обвинуваченого може бути помилковим чи неправдивим внаслідок різних чинників. Серед таких: неадекватне усвідомлення особою характеру своїх дій, спричинених наслідків чи неправильне тлумачення фактичних обставин певної події. Наприклад, особа широко переконана в тому, що винна у смерті іншої особи через те, що не змогла переконати останню в безпеці недотримання правил безпеки при поведженні із вибуховими пристроями. Або особа визнає себе винною у злочині, в якому вона не є суб'єктом, чи правопорушення не містить обов'язкових злочинних наслідків і т.д.

Поширеним є зізнання у злочинах, що не відбулися, або відбулися в далекому минулому і не мають жодного відношення до заявника. Такі зізнання можуть відбуватися внаслідок його психічних захворювань чи іншого хворобливого стану.

Неправдивим зізнанням про вчинений злочин особа може переслідувати мету створити собі алібі та уникнути кримінальної відповідальності за більш тяжкий злочин, вчинений в іншому на той час місці.

Але найбільш небезпечним є зізнання про злочин, отримане внаслідок застосованого до особи примусу. Такий примус може бути як фізичним, внаслідок насильницьких знущань та катувань, так і психологічним через залякування, шантаж чи погрози.

Так, у справі «Жизіцький проти України» Європейський суд з прав людини визнав прийнятними скарги заявника на жорстоке поведження із заявником працівниками міліції і не проведення ефективного розслідування таких скарг, а також його скаргу на порушення права не свідчити проти себе та постановив, що заявника було піддано катуванню у порушенні ст. 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Європейський суд вказав, що дві судово-медичні експертизи встановили наявність у заявника тілесних ушкоджень, які, згідно з висновком експерта, утворились у період, коли заявник перебував під вартою. Незважаючи на це, Уряд не спростував твердження заявника про застосування щодо нього електричного струму і не надав жодного альтернативного пояснення походження тілесних ушкоджень. Європейський суд зазначив, що застосування до людини електричного струму вважається катуванням. Більше того, Європейський суд вказав, що національні суди прийняли визначальними покази заявника, отримані шляхом катування, в якості доказів у судовому провадженні. Це звело нанівець саму суть права заявника не свідчити проти себе [7].

Аналогічна позиція Європейського суду простежується і у справах «Шабельник проти України» [8] та «Замфереско проти України» [9].

Як примус можна визнати і схиляння особи до неправдивого зізнання через брехливі обіцянки по-

легшення його правового становища, уникнення більш суворого покарання, замовчування про факти злочинної діяльності близьких людей.

У практиці бували випадки, коли особа зізнавалася у злочині, який не вчиняла, з метою отримання грошової винагороди та інших привілеїв, а також бажаючи допомогти уникнути відповідальності своїм рідним чи знайомим. Наприклад, Апеляційним судом Івано-Франківської області розглядалася справа, в якій перестарілий батько, який в будь-якому випадку підпадав під дію закону про амністію, для ухилення від кримінальної відповідальності свого сина за злочин проти безпеки руху звернувся в слідчі органи із зізнанням про те, що кермом автомобіля в момент ДТП, внаслідок якого загинула людина, перебував саме він, а не його син [10].

У зв'язку з наведеним зізнання особи у вчиненому злочині не може бути безумовним, а відтак і слугувати безспірною підставою для затвердження угоди про визнання вини.

Для уникнення помилок під час розгляду кримінальних проваджень за наявності визнання особою вини у вчиненому злочині слід більш детально дослідити таке поняття, як «зізнання», його види та правові наслідки в кримінальному процесі.

У науковій літературі зізнання розуміється як правда та повна розповідь особи винного про всі обставини вчиненого ним злочину [11, с. 230; 12, с. 383], тобто особа відверто повідомляє про власні вчинки, зізнається, відкривається в чому-небудь [13].

Автори науково-практичного коментаря КПК України, характеризуючи визнання обвинуваченим своєї вини (фактично маючи на увазі «зізнання обвинуваченого у вчиненні ним кримінального правопорушення» – *В.К., М.В.*), наводять такі його ознаки: 1) зізнання обвинуваченого є доказом; 2) зізнання обвинуваченого у вчиненні ним кримінального правопорушення має істотне значення для повноти встановлення всіх обставин кримінального провадження; 3) зізнання обвинуваченого необхідно перевіряти та оцінювати поряд з іншими видами доказів у кримінальному провадженні; 4) розслідування не повинно проводитись лише в напрямі отримання зізнання обвинуваченого [14, с. 285].

Враховуючи те, що така розповідь може відбуватися на будь-якому етапі кримінального провадження, залежно від стадії процесу зізнання можна умовно розділити на такі види:

- 1) зізнання особи у вчиненому злочині як спеціальна умова звільнення від кримінальної відповідальності;
- 2) зізнання особи у вчиненому злочині як повідомлення про вчинений злочин (ст. 214 КПК України);
- 3) зізнання особи у вчиненому злочині як показання підозрюваного, надані під час досудового розслідування (ст. ст. 95, 224 КПК України);
- 4) зізнання особи у вчиненому злочині як показання обвинуваченого під час судового розгляду кримінального провадження в суді (ст. 351 КПК України).

Зокрема, низка норм Кримінального кодексу України (далі – КК України) передбачає спеціальні

підстави звільнення особи від кримінальної відповідальності, якщо вона після вчинення злочину зізналася в ньому та вчинила певні дії. Серед таких є: добровільна здача органам влади зброї та боєприпасів, які особа незаконно придбала та зберігала (ч. 3 ст. 263 КК України); заява про свою участь у шпигунстві та державній зраді (ч. 2 ст. 111; ч. 2 ст. 114 КК України); виплата заробітної плати (ч. 3 ст. 175 КК України); виплата податків та зборів, від яких ухилялася особа (ч. 4 ст. 212 КК України) та інші. Незважаючи на це, процесуальний закон так і не визначив роль повного зізнання у вчиненому злочину та, відповідно, чітко не врегулював порядок такого звільнення.

Повідомлення особою про вчинений нею злочин до початку розслідування, що стало підставою для внесення цієї інформації до Єдиного реєстру досудових розслідувань, у чинному КПК України, на відміну від старої редакції 1960 року, не має індивідуалізації і вважається загальним джерелом відомостей про вчинений злочин. Такі зміни законодавцем обумовлювались бажанням уникнути фактів примусових явок з повинною (із зізнанням), що були широко розповсюджені на практиці [15, с. 317].

На необхідність встановлення добровільності як обов'язкової ознаки з'явлення із зізнанням звертав увагу також Пленум Верховного Суду України, який у постанові від 24 жовтня 2003 року «Про практику призначення судами кримінального покарання» роз'яснив, що суди, вирішуючи питання про наявність такої обставини, що пом'якшує покарання, як з'явлення із зізнанням, повинні перевіряти, чи були подані до органів розслідування, інших державних органів заява або зроблене посадовій особі повідомлення про злочин (у будь-якій формі) добровільним [16].

За чинним кримінальним законодавством (п. 1 ч. 1 ст. 66 КК України), така обставина повинна враховуватися як обставина, яка пом'якшує покарання. Наявність такої норми матеріального права також обумовлює необхідність процесуального регулювання явки із зізнанням.

На цей час повідомлення про злочин фактично не дає особливих привілеїв для особи, оскільки вона може зізнатися у вчиненому злочині на будь-якому етапі провадження і це може розцінюватися як каяття чи активне сприяння розкриттю злочину. Очевидно, що особа за таких умов не є вмотивованою для повідомлення про вчинений нею злочин через свідоме, прийняте за власною волею та переконанням рішення особи з'явитися із зізнанням у відповідні органи, незважаючи на наявну у неї можливість ухилитися від кримінальної відповідальності, уникнути розслідування та суду.

Позитивним моментом змін у кримінальному процесуальному законі є те, що, отримавши таке зізнання від особи, слідчий зобов'язаний проводити розслідування за загальними правилами. Адже раніше, маючи в запасі «царицю доказів», слідчі інколи дозволяли собі нехтувати об'єктивністю та достатністю зібрання доказів.

Враховуючи вищевикладене, можна зробити висновки, що зізнання до початку розслідування злочину тягне за собою внесення його в Єдиний реєстр досудових розслідувань як повідомлення про злочин та поряд з іншими підставами може визнаватися обставиною, яка пом'якшує покарання.

У подальшому зізнання особи відображається в протоколі допиту особи на досудовому розслідуванні. Підозрюваний, який допитується, може добровільно та правдиво розповісти про свої дії під час вчинення злочину, в деталях та послідовно відповісти на запитання слідчого. При цьому цей підозрюваний, достовірно розповідаючи про обставини, які він сприймав особисто, може визнати себе винним повністю, частково чи умовно.

Повне визнання вини має місце тоді, коли особа зізнається у всіх діях, які вказують на вчинений нею злочин, за який їй висунуто підозру.

Частковим визнанням вини вважається тоді, коли особа зізнається у певних протиправних діях, що стосуються обставин вчиненого злочину, однак не підтверджує свою участь в окремих епізодах, або заперечує окремі свої дії, що зазначені у повідомленні про підозру.

Умовним визнанням вини можна вважати таке зізнання, яке хоч і правдиво вказує на конкретні дії на момент вчинення злочину, але не сприймається підозрюваним таким, що є караним за конкретним законом згідно з висунутою підозрою. Наприклад, особа, вказавши, що нанесла удар потерпілому, від якого настала смерть, повністю правдиво відобразила деталі та обставини вчиненого, але вважає, що не бажала настання таких наслідків.

Враховуючи те, що зізнавальні показання можуть бути наслідком примусу чи бажання надати неправдиві показання з різних мотивів, слідчий зобов'язаний перевірити їх для підтвердження чи спростування достовірності.

Якщо при цьому будуть зібрані достатні докази на повне підтвердження зізнання та при наявності всіх передумов у справах про вчинення кримінального проступку суд за клопотанням прокурора або слідчого з погодженням із прокурором має право розглянути обвинувальний акт без проведення судового розгляду та за відсутності учасників судового провадження (спрощене провадження) (ст. ст. 381, 382 КПК України).

Такі ж підстави передують і укладенню угод у кримінальному провадженні (ст. 468 КПК України). Законом передбачено можливість у провадженнях щодо злочинів невеликої чи середньої тяжкості та у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення закінчити провадження шляхом укладення угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим, яка затверджується судом.

За правилами ст. 471 КПК України, така угода повинна містити формулювання підозри чи обвинувачення, його правову кваліфікацію та інші дані, які безпосередньо пов'язані із зізнанням особи та визнанням вини.

Якщо обвинувачення стосується злочинів невеликої, середньої тяжкості, а також тяжких злочинів, то, за правилами ст. 472 КПК України, між прокурором та підозрюваним може бути укладена угода про визнання винуватості. В такій угоді зазначається, крім інших обов'язкових умов, беззастережне визнання підозрюваним своєї винуватості у вчиненні кримінального правопорушення.

При цьому «визнання винуватості» є ширшим поняттям ніж «зінання у вчиненому злочині». Насамперед, цей висновок слідує з того, що розповідь про вчинені дії, які характеризують фізичні поступки (яким чином), мотиви (чому) та форму вини (умисно чи необережно), доповнюється ще і згодою підозрюваного із юридичною оцінкою наявності складу конкретного злочину, за який повідомлено про підозру.

Якщо мало місце щире зінання в діях, однак підозрюваний, виходячи із власних суб'єктивних суджень та розуміння закону, заперечує правильність кваліфікації вчинених ним діянь, то таке зінання не можна вважати визнанням винуватості, оскільки воно є лише частковим.

Як уже наголошувалося, угода про визнання винуватості є новизною вітчизняного кримінального процесу і фактично запозичена з англосаксонської системи права (найбільш широко цей інститут застосовується в США) [3, с. 36–38].

Такі угоди мають на меті ефективно вирішення справи без довгих судових слухань, спонукання обвинуваченого до співпраці у розслідуванні цього чи інших злочинів. Крім того, американське судочинство практикує укладення угод при наявності «слабких» доказів, тим самим укладаючи контракт з обвинуваченим на основі компромісу [17, с. 211].

Наше кримінальне процесуальне законодавство на даному етапі розвитку не передбачає судового компромісу й основним завданням має максимально повно встановити дійсні обставини справи. Це

зобов'язує ретельно перевіряти істинність позиції особи, яка зізналася у вчиненні злочину, а також збирати докази, що підтверджують таке зінання.

Зінання може відбутися як в суді першої інстанції, так і при апеляційному перегляді вироків. Обвинувачений, якщо він раніше не заявив про зінання у вчиненому злочині, може це зробити на допиті в суді (під час з'ясування обставин та перевірки їх доказами). При цьому суд може з врахуванням цих обставин у порядку ст. 349 КПК України визнати недоцільним дослідження доказів, які ніким не заперечуються, та врахувати зінання як обставину, що пом'якшує покарання.

Зінання особи під час апеляційного перегляду провадження зобов'язує суд врахувати ці обставини й у випадку постановлення нового вироку визнати такими, що пом'якшують покарання.

Висновки і перспективи подальших розвідок.

1) КК України передбачає зінання особи у вчиненому злочині як спеціальну умову для звільнення від кримінальної відповідальності за певні злочини, а також визнає з'явлення із зінанням як обставину, що пом'якшує кримінальне покарання (без наявності процесуального регулювання її встановлення та фіксування).

2) Чинним кримінальним процесуальним законодавством не врегульовано поняття та правовий зміст зінання особи у вчиненому злочині, яке є основою застосування інститутів угод у кримінальному провадженні.

3) У подальшому реформуванні кримінального процесуального законодавства слід усунути зазначені прогалини й з метою уніфікації та адаптації норм вітчизняного законодавства до європейських стандартів передбачити окремий порядок кримінального провадження з елементами судового компромісу у випадку повного зінання особи у вчиненні кримінального правопорушення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Угоди про визнання винуватості та примирення: Презентація, підготовлена Департаментом юстиції США / Програма OPDAT // Практичні аспекти змагального кримінального процесу. – 2014. – 116 с.
2. Середа Г.П. Особливості угоди про визнання винуватості в кримінальному провадженні / Г.П. Середа // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2012. – № 2. – С. 5–9.
3. Леляк О.О. Угода про визнання винуватості у кримінальному процесі України : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / О.О. Леляк. – К., 2015. – 228 с.
4. Повзик Є. В. Визнання підозрюваним (обвинуваченим) своєї вини як чинник, що впливає на порядок провадження по кримінальній справі / Є.В. Повзик // Проблеми законності. – 2011. – Вип. 116. – С. 199–208.
5. Бернам У. Правовая система США. 3-й випуск / У. Бернам. – М. : Новая юстиция, 2006. – 1216 с.
6. Прилуцький П.В. Визнання вини: сучасний погляд на стару проблему / П.В. Прилуцький // Вісн. Верхов. Суду України. – 2005. – № 8 (60). – С. 43–47.
7. Справа «Жизіцький проти України» (Заява № 57980/11): Європейський суд з прав людини, Міжнародні суди; Рішення від 19 лютого 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_a72.
8. Справа «Шабельник проти України» (Заява № 16404/03): Європейський суд з прав людини, Міжнародні суди; Рішення від 19 лютого 2009 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/974_457.
9. Справа «Замфереско проти України» (Заява № 30075/06): Європейський суд з прав людини, Міжнародні суди; Рішення від 15 листопада 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cna.court.gov.ua/sud2590/2536/233223/559223>.
10. Ухвала Апеляційного суду Івано-Франківської області від 07 жовтня 2010 року // Кримінальна справа № 11-433/10. – Архів Апеляційного суду Івано-Франківської області. – 2010.
11. Становский М.Н. Назначение наказания / М.Н. Становский. – СПб.: Изд-во Юридический центр «Пресс», 1999. – 480 с.
12. Нікіфорова Т.І. Проблеми змісту деяких обставин, які пом'якшують покарання, передбачених ч.1 ст.66 КК України / Т. І. Нікіфорова // Форум права. – 2008. – № 3. – С. 380–387 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/ejournals/FP/2008-3/08ntisku.pdf>.

13. Великий сучасний словник української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. – 1440 с.
14. Кримінальний процесуальний кодекс України : [науково-практичний коментар] : у 2 т. / [О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.]; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. – Х. : Право, 2012. Т. 1. – 2012. – 768 с.
15. Климчук М.П. Чи допоможе ліквідувати катування новий КПК? / М.П. Климчук, О.С. Степанов // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – № 2–3. – С. 316–318.
16. Про практику призначення судами кримінального покарання: Постанова Пленуму Верховного Суду № 7 від 24 жовтня 2003 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-03>.
17. Кмитюк Е.Н. Международный опыт применения соглашений о признании вины / Е.Н. Кмитюк // Вестник Нижегородской академии МВД России. – 2013. – № 21. – С. 210–213.

УДК 343.132

ЩОДО СПЕЦИФІКИ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ЯК ОКРЕМОГО НАПРЯМУ СУДОВО-КОНТРОЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

REGARDING THE SPECIFICS OF JUDICIAL CONTROL OVER THE UNSPOKEN INVESTIGATIVE ACTIVITIES AS A SEPARATE DIRECTION OF JUDICIAL CONTROL ACTIVITY

Полюхович О.І.,

*здобувач кафедри кримінального процесу
та оперативно-розшукової діяльності
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
Голова Апеляційного суду Рівненської області,*

У статті викладено авторське бачення питання сутнісних ознак судового контролю при здійсненні негласних слідчих (розшукових) дій. висловлена позиція стосовно наявних на сьогодні теоретичних проблем. Запропоновані можливі шляхи їх вирішення.

Ключові слова: судовий контроль, негласні слідчі (розшукові) дії, слідчий суддя, контроль, розслідування.

В статье изложено авторское видение вопроса сущностных признаков судебного контроля при осуществлении негласных следственных (розыскных) действий. Высказана позиция относительно существующих на сегодня теоретических проблем. Предложены возможные пути их разрешения.

Ключевые слова: судебный контроль, негласные следственные (розыскные) действия, следственный судья, контроль, следствие.

The article described the author's vision of the essential features of the issue of judicial control in the unspoken investigation activities. Expressed the position on the existing theoretical problems of today. Suggests possible ways to resolve them.

Key words: judicial control, unspoken investigation activities, investigating judge, control, investigation.

Виокремити та індивідуалізувати будь-яке явище можливо лише шляхом встановлення та характеристики тих властивостей, які є для нього визначальними. На підтвердження вказаному нагадаємо, що згідно з постулатами формальної логіки, зміст кожного поняття становить сукупність існуючих ознак, які відтворюють якість предмета і відрізняють його від інших схожих предметів [1, с. 43].

Безумовно, питанню сутнісних ознак судового контролю вже приділялась увага на шпальтах наукових видань. При цьому до числа характеристик, які є істотними для правильного розуміння інституту судового контролю, науковці пропонували відносити: а) регламентованість Конституцією та Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПКУ); б) зосередженість на забезпеченні законності та обґрунтованості визначених у зако-

ні дій і рішень органів досудового розслідування; в) спрямованість на врегулювання конфлікту між сторонами обвинувачення і захисту¹; г) визначеність на законодавчому рівні предмету і меж контролю; д) ініціювання контрольної діяльності суду однією зі сторін; е) загальнообов'язковість судового рішення, що прийняте за результатами судово-контрольної діяльності [1, с. 31]; є) діяльність не є перманентною, а носить разовий характер [1, с. 120]; ж) під час цієї діяльності не вирішується питання про винуватість або невинуватість особи, притягнутої до кримінальної відповідальності; з) основним предметом діяльності суду є перевірка правомірності застосування до осіб заходів процесуального примусу, які обмежують конституційний принцип недоторканності особи [1, с. 20] та ін.

¹ Відмітимо, що ця властивість судового контролю не в повній мірі може бути розповсюджена на його реалізацію при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій. Зважаючи на таємність цієї діяльності, конфлікт інтересів носить латентний характер, так як на даному етапі фактично не усвідомлюється стороною захисту.